THE INTERACTION OF LAW AND NARRATIVE (HALAKHAH AND STORY) IN THE TORAH, MISHNAH AND GEMARA

Jacob J. Schacter

Yeshiva University Kollel/Midreshet Yom Rishon

Kingsway Jewish Center, Brooklyn, NY

November 22, 2012

Robert Cover, "Nomos and Narrative," in Martha Minow, Michael Ryan and Austin Sarat, eds., *Narrative, Violence and the Law: The Essays of Robert Cover* (Ann Arbor, 1995), 95-172.

Moshe Simon-Shoshan, *Stories of the Law: Narrative Discourse and the Construction of Authority in the Mishnah* (New York, 2012).

Barry Scott Wimpfheimer, *Narrating the Law: A Poetics of Talmudic Legal Studies* (Philadelphia, 2011).

Emmanuel Levinas, *Nine Talmudic Readings* (Bloomington, 1994), 12-29.

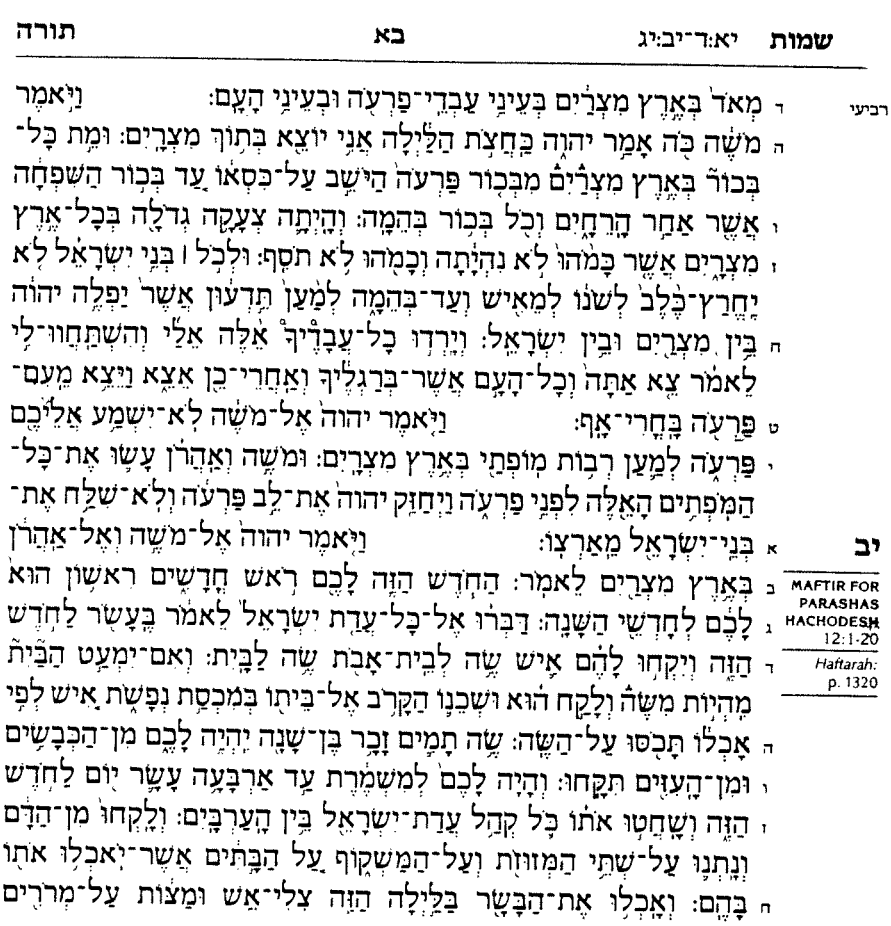

שמות יא:ד־יב:יג בא תורה

רביעי

ד מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי־פַרְעֹה וּבְעֵינֵי הָעָם׃ וַיֹּאמֶר
ה מֹשֶׁה כֹּה אָמַר יהוה כַּחֲצֹת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרָיִם׃ וּמֵת כָּל־
בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ עַד בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה
ו אֲשֶׁר אַחַר הָרֵחַיִם וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה׃ וְהָיְתָה צְעָקָה גְדֹלָה בְּכָל־אֶרֶץ
ז מִצְרָיִם אֲשֶׁר כָּמֹהוּ לֹא נִהְיָתָה וְכָמֹהוּ לֹא תֹסִף׃ וּלְכֹל ו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא
יֶחֱרַץ־כֶּלֶב לְשֹׁנוֹ לְמֵאִישׁ וְעַד־בְּהֵמָה לְמַעַן תֵּדְעוּן אֲשֶׁר יַפְלֶה יהוה
ח בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ וְיָרְדוּ כָל־עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲווּ־לִי
לֵאמֹר צֵא אַתָּה וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי־כֵן אֵצֵא וַיֵּצֵא מֵעִם־
ט פַּרְעֹה בְּחֲרִי־אָף׃ וַיֹּאמֶר יהוה אֶל־מֹשֶׁה לֹא־יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם
י פַּרְעֹה לְמַעַן רְבוֹת מוֹפְתַי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת־כָּל־
הַמֹּפְתִים הָאֵלֶּה לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְחַזֵּק יהוה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא־שִׁלַּח אֶת־
יב א בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃ וַיֹּאמֶר יהוה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן

MAFTIR FOR PARASHAS HACHODESH 12:1-20

ב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר׃ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא
ג לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה׃ דַּבְּרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשֹׂר לַחֹדֶשׁ
ד הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית־אָבֹת שֶׂה לַבָּיִת׃ וְאִם־יִמְעַט הַבַּיִת
מִהְיוֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי
ה אָכְלוֹ תָּכְסוּ עַל־הַשֶּׂה׃ שֶׂה תָמִים זָכָר בֶּן־שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן־הַכְּבָשִׂים
ו וּמִן־הָעִזִּים תִּקָּחוּ׃ וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
ז הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת־יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ וְלָקְחוּ מִן־הַדָּם
וְנָתְנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת וְעַל־הַמַּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר־יֹאכְלוּ אֹתוֹ
ח בָּהֶם׃ וְאָכְלוּ אֶת־הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי־אֵשׁ וּמַצּוֹת עַל־מְרֹרִים

Haftarah: p. 1320

ל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנֶחְשַׁב לַלְוִיִּם כִּתְבוּאַת גֹּרֶן
לא וְכִתְבוּאַת יָקֶב: וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מָקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא
לב לָכֶם חֵלֶף עֲבֹדַתְכֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד: וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא בַּהֲרִימְכֶם
אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ: פפפ

מפטיר
Haftaras Korach: p. 668
For special Sabbaths, see pp. x-xi

צ״ה פסוקים. דניא״ל סימן.

פרשת חקת

יט
א־ב וַיְדַבֵּר יהוה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה
יהוה לֵאמֹר דַּבֵּר ׀ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה
ג אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל: וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל־אֶלְעָזָר
ד הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו: וְלָקַח
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָהּ
ה שֶׁבַע פְּעָמִים: וְשָׂרַף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־עֹרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ
ו עַל־פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף: וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלָעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל־
ז תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה: וְכִבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֹא
ח אֶל־הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד־הָעָרֶב: וְהַשֹּׂרֵף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם
ט וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: וְאָסַף ׀ אִישׁ טָהוֹר אֵת אֵפֶר הַפָּרָה
וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
י לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הוּא: וְכִבֵּס הָאֹסֵף אֶת־אֵפֶר הַפָּרָה אֶת־
בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת
יא־יב עוֹלָם: הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים: הוּא יִתְחַטָּא־בוֹ
בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהָר וְאִם־לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
יג וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהָר: כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא
יִתְחַטָּא אֶת־מִשְׁכַּן יהוה טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי
יד נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ: זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־
יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:
טו־טז וְכֹל כְּלִי פָתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא: וְכֹל אֲשֶׁר־יִגַּע
עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל־חָרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ־בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקֶבֶר יִטְמָא
יז שִׁבְעַת יָמִים: וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים
שני יח אֶל־כֶּלִי: וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזֶּה עַל־הָאֹהֶל וְעַל־כָּל־
הַכֵּלִים וְעַל־הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ־שָׁם וְעַל־הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ
יט בַמֵּת אוֹ בַקָּבֶר: וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל־הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

MAFTIR FOR PARASHAS PARAH 19:1-22
Haftarah: p. 1292

ראש חדש טו, סוף פ׳ שלח

חמישי
ו עֶשְׂרֹנִים בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהִין: וְיַיִן לַנֶּסֶךְ שְׁלִשִׁית הַהִין תַּקְרִיב
ח רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוה: וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ־זֶבַח לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ־
ט שְׁלָמִים לַיהוה: וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
י בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין: וְיַיִן תַּקְרִיב לַנֶּסֶךְ חֲצִי הַהִין אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ
יא לַיהוה: כָּכָה יֵעָשֶׂה לַשּׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לָאַיִל הָאֶחָד אוֹ־לַשֶּׂה בַּכְּבָשִׂים אוֹ
יב־יג בָּעִזִּים: כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָּכָה תַּעֲשׂוּ לָאֶחָד כְּמִסְפָּרָם: כָּל־הָאֶזְרָח
יד יַעֲשֶׂה־כָּכָה אֶת־אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוה: וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם
גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוה כַּאֲשֶׁר
טו תַּעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה: הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
טז כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יהוה: תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר
אִתְּכֶם:
ששי יז־יח וַיְדַבֵּר יהוה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם
יט אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה: וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ
כ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוה: רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְרוּמָה כִּתְרוּמַת
כא גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ: מֵרֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַיהוה תְּרוּמָה
כב לְדֹרֹתֵיכֶם: וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל־הַמִּצְוֹת
כג הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יהוה אֶל־מֹשֶׁה: אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יהוה אֲלֵיכֶם
כד בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יהוה וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם: וְהָיָה אִם
מֵעֵינֵי הָעֵדָה נֶעֱשְׂתָה לִשְׁגָגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה
לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּת:
כה וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שְׁגָגָה הוּא
וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם אִשֶּׁה לַיהוה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יהוה עַל־
כו שִׁגְגָתָם: וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם
שביעי כז בִּשְׁגָגָה: וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה
יה רשה כח עֵז בַּת־שְׁנָתָהּ לְחַטָּאת: וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגֶגֶת בְּחֶטְאָהּ בִּשְׁגָגָה
כט לִפְנֵי יהוה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ: הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר
ל בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה: וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה ׀
בְּיָד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־הַגֵּר אֶת־יהוה הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ
לא הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ: כִּי דְבַר־יהוה בָּזָה וְאֶת־מִצְוָתוֹ הֵפֵר הִכָּרֵת ׀ תִּכָּרֵת
יה רשה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ:
לב וַיִּהְיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: וַיַּקְרִיבוּ
לג אֹתוֹ הַמֹּצְאִים אֹתוֹ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה:
לד־לה וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמָר כִּי לֹא פֹרַשׁ מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ: וַיֹּאמֶר
יהוה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רָגוֹם אֹתוֹ בָאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ
לו לַמַּחֲנֶה: וַיֹּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָאֲבָנִים
וַיָּמֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יהוה אֶת־מֹשֶׁה:

Rabbi Joseph B. Soloveitchik, "Sacred and Profane: Kodesh and Chol in World Perspectives"

changeable time, he lacks affinity for a duty whose execution depends solely on time, on a "now" and "not later"; upon a "today" and "not tomorrow"; upon a night whose dawn cancels the opportunity, upon a day whose sunset eliminates the possibility. He does not understand the full impact of such dicta as, "אם לא עכשיו אימתי?" "אם שיחקה לך השעה אל תחמיצנה" "If not now, then when?" "If the hour beckons, do not delay."

The basic criterion which distinguishes free-man from slave is the kind of relationship each has with time and its experience. Freedom is identical with a rich, colorful, creative time-consciousness. Bondage is identical with passive intuition and reception of an empty, formal time-stream.

When the Jews were delivered from the Egyptian oppression and Moses rose to undertake the almost impossible task of metamorphosing a tribe of slaves into a nation of priests, he was told by God that the path leading from the holiday of Passover to Shevuoth, from initial liberation, to consummate freedom, (*Gilu Shekina,* Revelation) leads through the medium of time. The commandment of *Sefira* was entrusted the Jew; the wondrous test of counting forty-nine successive days was put to him. These forty-nine days must be whole. If one days be missed, the act of numeration is invalidated.

A slave who is capable of appreciating each day, of grasping its meaning and worth, of weaving every thread of time into a glorious fabric, quantitatively stretching over the period of seven weeks but qualitatively forming the warp and woof of centuries of change is eligible for Torah. He has achieved freedom.

We may say then that qualitative-time-consciousness is comprised of two elements: First, the appreciation of the enormous implications inherent in the fleeting moments of the present. No fraction of time, however, infinite, should slip through the fingers, left unexploited; for eternity may depend upon the brief moment. Secondly, the vicarious experience, while in the present, of the past and future. No distance, however removed, should separate one's time-consciousness from the dawn of one's group or from the eschatological destiny and infinite realization of one's cherished ideals.

ספורנו

במדבר טו שלח

(מד) ויעפילו. חיזקו לבבם, כענין "ויחזק לב פרעה ולא שמע אליהם" (שמות ז יג).
(מה) וירד העמלקי. ולא הניחום לעלות.

טו. (ג—ד) לעשות ריח ניחוח. והקריב המקריב. הנה עד העגל היה הקרבן "ריח ניחוח" בזולת מנחה ונסכים, כענין בהבל ובנח ובאברהם, וכענין "וישלח את נערי בני ישראל, ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים לה', פרים" (שמות כד ה), לא זולת זה ובחטאם בעגל הצריך מנחה ונסכים לעולת התמיד שהיא קרבן צבור, ומאז שחטאו במרגלים הצריך מנחה ונסכים להכשיר גם קרבן יחיד.

(כ) חלה תרימו תרומה. אחר חטא המרגלים הצריך גם החלה, למען יהיו ראויים שתחול ברכה בבתיהם, כאמרו "וראשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך" (יחזק' מד ל). וכן אליהו "עשי לי משם עגה קטנה בראשונה והוצאת לי... כי כה אמר ה'... כד הקמח לא תכלה" (מ"א יז יג).

ציר/ין מה.

ויאמר ה' אל חזר לך והבית *בפלשתים והרשעת את קעילה מאי קמבעיא
ליה אילימא אי שרי אי אסור הרי בית דינו של שמואל הרמתי קים אלא
אי מצלח אי לא מצלח דיקא נמי דכתיב לך והבית בפלשתים והרשעת
את קעילה שם: מתני' *מ ששב בדרך ועמד וראה הרי (זה) הוא
סמוך לעיר [הואיל] ולא היתה כוונתו לכך לא יכנס דברי רבי מאיר ר'
יהודה אומר יכנס א"ר יהודה מעשה היה ונכנס רבי טרפון בלא מחבוין:
גמ' תניא א"ר יהודה מעשה ברבי טרפון שהיה מהלך בדרך והשכה לו
ולן חוץ לעיר לשדות מצאוהו רועי בקר אמרו לו רבי הרי העיר לפניך הכנס
נכנס וישב בבית המדרש ודרש כל היום כולו (אמרו *לו) *משם ראייה
שמא בלבו היתה או בית המדרש מובלע בתוך תחומו היה: מתני' מ
ששב בדרך ולא ידע *שהשכה יש לו אלפים אמה לכל רוח דברי ר' יוחנן בן
נורי וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות ר"א אומר והוא באמצען ר"יהודה
אומר לאיזה רוח שרצה ילך ומודה ר' יהודה שאם בירך לו שאינו יכול לחזור בו
*הרי שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין ואוכלין באמצע
ובלבד

שמא ילכהה ומשם מהא טוהה הלאן
ליכנס לפניהם: פרנסא · לא זו
הא עיר בגבול והיא סמוכה לספר:
נפרדסא · שהיה סמוכה לגבולים
מלד אחד ולעיירות שיושבין בהן
בני גולה מלד שני: ופס לא
נפא מי · ולא על פי כן מסר דוד
מעמו להלל: לא שרי לי אסור ·
ושבת היה: מרי מסולא וגים ריע
קיים · ומרי הלאסר והיסר לא מסיל
בלאריס וסמיס: ומסמסא. לגמא
מבשרי ליה הענה מתני' מי ששב
בדרך-לשה שהה מיום ולא הה יודע
שהא בחוים הגיר והשכה ל שם
וכשמוד רלה שהא סמוך לעיר
וכסמוד לא יכנס לעיר-לרוח כלאמי
הגיר לא מסקים שהשכה ל מדרך
לאלים פרשים ביעמוח ומד מקים שכלו יכנס: כנא מסמין-שלא היה יודע כשהשכה ל שהא נחוים הגיר ולא נחסין לרוח שביחמו בגיר לא
בהקמוד: גמ' כלבו ריעם-כדיסב שם היה יודע שהא בחוך לאלים לחקים שביחסה: מתני' לא ל מא ר' לאמר מסמס -אלא רשן היה לא נחסון לקטה
שביחה: ומא כלאמנן · של ר' לאמר כלאמר כ' לאמר ים ל לכל מדיה: לאיה רוח מלאם · יסול ר' לאמר ולאמר שבירד ל לגד אה לא יסל לחזור
ולבחר לגד לאמר: מי שרים · שמדין אה רחוק מה ר' לאמר המיבלען כ' לאמר של כל אחד בחוך של חברו: מכילין ומאכלין-בחוך לאמר כ' לאמר:

ברכות יד:

מבאן ואילך לא הפסיד: אמר רב חסדא אמר מר עוקבא ובלבד שלא יאמר יוצר אור מיתיבי הקורא מבאן ואילך לא הפסיד כאדם שהוא קורא בתורה אבל מברך הוא שתים לפניה ואחת לאחריה תיובתא דרב חסדא תיובתא איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מאי לא הפסיד שלא הפסיד ברכות תניא נמי הכי הקורא מבאן ואילך לא הפסיד כאדם שקורא בתורה אבל מברך הוא שתים לפניה ואחת לאחריה אי מני נחזיל הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתורה מדקתני הקורא מבאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה מכלל דקורא בעונתה עדיף: מתני' *ביה שמאי אומרים בערב כל אדם ישן ויקרא ובבקר יעמוד שנאמר ובשכבך ובקומך וביה הלל אומרים 'כל אדם קורא *כדרכו שנאמר ובלכתך בדרך אם כן למה נאמר ובשכבך ובקומך בשעה שבני אדם שוכבים ובשעה שבני אדם עומדים אי' טרפון אני הייתי בא בדרך והשתי לקרות כדברי ב"ש וסכנתי בעצמי מפני הלסטים אמרו לו כדי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה:

גמ'

[פי' פרשה מלחמה]

[ובמרים ו [פי' סוס לקמן יג: דיש של ומי נמן מרדי שם דיש כמרים]]

דלא יהא בין לחד כמן לבתך מרדכי · [מיהמלמי] מרגיה וגם כרוכה לאסר לחדרים כל הרשעים כרוכים כל היהודים:

אין בין יום לשבת · ריך לומר הרי"ם לון שום מלאכה לאורה נשכם שלא הרגו לאורה ליום טוב אלא לאכל נפש בלבד אבל שאר מלאכות יש בהקילה וזה כלל:

באן במכשירין שלא לאפשר לעשות מעבר יום · מפני מדלא (ד) פליגי אלא במכשירין מכלל דנוף המאכל שרי לעשות ביום טוב לאפשר לעשות מעבר יום ומדרבי יהודה בשמע לרבנן דהא לא פליגי עליה אלא במכשירין ואיכ קשיא דאמר בפרק המגביה (שבת דף נה. ושם) האולב והמעבן והמחבן והרוחה מלות דבר בשבת חייב מפני מה אין טוקה לא מלאכה דטוקה הוא לאכל נפש אמר רבי יוסי אם אינו אלא לאכל נפש המקלקל אם עשה מלאכה לעשות ביום אבל לאכל נפש הפרק מפי בשבת מלאכה מעבר יום אבל מלאכה לאכל נפש המקלקל כגון בשר [בין] מלאכה בשבת אלא אם כן לאכל נפש:

חייבי כריתות בכלל סיו · פיה בכלל וכרתו בשבת הקשה ולא אם כן הוי לה לאמר לאחרו בכלל הרבה מלאכות אלא הוה ל' לכתוב כרת בה הם לומר הרי"ם חייבי כריתות בכלל סיו פי' בכלל המלקות דבכל לאחר ולאחר הם אלא אמרה כרת בלאו אלא שהרי כרת לא לאמרין שהרי הרבה בכלל וכרתו אלא ולא יהא לחוב בכרת (ה) ותיקה עמר לכל מלאכות כדין דבר שהיה בכלל:

אלא

[עין משפט עי' מצוה]

מח ז מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה יז סמג עשין ד טור"ש סימן שכה סעיף ד:

מטו ב מיי' שם מ"ש שם סעיף ג:

נ ג מיי' שם הלכה יד טור"ש שם סעיף ה:

נא ד ה ו מיי' פ"ז מהל' מלכים הלכה ד ה סמג לאין עיה טור"ש שם סעיף ה:

נב ז מיי' פ"ח מהל' שביתת עשור הלכה ב סמג לאין שם טור"ש שם סי' מרל"ו סעיף ב:

נג ח מיי' פ"ו מהל' מאכלות אסורין הלכה ז סמג לאין קמ:

[עי' תוספות בד"ה ריש מלא מלאכה אל מלא מבריא]

[מיהמלמי מבן]

[מבריא מבן]

[מבריא מבן]

[בכלאים לפרים לפרש הכשיר]

[בכלאים לאפשר לא אפשר לי מבריא אל]

מסורת השים

תורה אור

פ"ג קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו (ה) [א] ומתנות לאביונים רבה שדר ליה למרי בר מר ביד אביי מלא *שסקא דקשבא ומלי כסא קמרא דאבשנא אמר ליה אביי השתא אמר מרי אי דקלאה מלכא ליהוי דיקולא מצוארי לא נחות הדר שדר ליה אידו מלא מסקא דגנבילא ומלא כסא דפלפלתא ארבא אמר אביי השתא אמר מר אנא שדרי ליה חלא ואידו שדר לי חדרפא אמר אביי כי נפיק מבי מר דזה שבענא כי ממאי להדם קריבו לי שיתין צעי רשיתין מיני קדירה ואכלי בהו שיתין פלוגי ובישלא בחדרייתא הוו קרו ליה צלי קדר ובעאי למיכם צעא אבתרה אמר אביי היינו דאמרי אינשי כפין עניא ולא ידע אי נמי *דחזרא לבסיסא שביה אביי בר אבין ור' חנינא בר אבין *מחלפי סעודתיהו להדדי אמר רבא *מחזיב אינש לבסמי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה שחטיה לרבי זירא לסדר בעי רחמי ואריה לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה *לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא אמר רבא *סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו מאי טעמא ימי משתה ושמחה כתיב רב אשי הוה יתיב קמיה (*דרב כהנא) נגה ולא אתו רבנן אמר ליה מאי טעמא לא אתו רבנן[ב] דלמא שדרי בסעודת פורים אמר ליה ולא הוה אפשר למיכלה באורתא אמר ליה לא שמיע ליה לסר הא דאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו אמר ליה *(אמר רבא הכי) [אמר ליה אין] ו) תנא מניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנה בביסה: מתני' ז) אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד: גמ' הא לענין מכשירי אוכל נפש הוה שרי מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא ז) אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש רבי

[עי' תוספות בד"ה ריש מלא מלאכה אל מלא מבריא]

[מיהמלמי מבן]

[מבריא מבן]

[בכלאים לפרים לפרש הכשיר]

[בכלאים לאפשר לא אפשר לי מבריא אל]

רבינו חננאל

שלח ליה קיימת בנו רבינו ב') ומתנות לאביונים פשטר מדינה אבינים נתנה לי מנה אחת אחיה ואיך הוי שלח לי שבל אל' קמקי יין מי' בשבשאר שרטה אמר רבא שעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא פ"ם יצי משתה ושמחה כתיב · שיתין צעי פי' קשרה בסיני מסמרים: מתני' אין בין יום לשבת אלא אוכל נפש בלבד פי' בשבת אסור ביום טוב מותר · שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם בכתן אפרה הכשל ר' יוסי אומר בכל מלאכה אוכל נפש כגון לחתיכה אם כן האבנים לבשל הכתן תקון מכן לשמש בה וכיתנה בתן זה הוה שרן . כ"ש ס שאפר בשבת כך אסור ביו"ט: בגמ' שבינתיים לא מי' יהודה ' דתניא אין בין יום לשבת אלא אוכל נפש בלבד שנא' אך אשר יאכל לכל נפש כי' חוזר דכתיב לכם · לכם ולא לכלבים לכם ולא לשבדי מכבשי' יהודה

[עי' תוספות בד"ה ריש מלא מלאכה אל מלא מבריא]

[מיהמלמי מבן]

[מבריא מבן]

[בכלאים לפרים לפרש הכשיר]

[בכלאים לאפשר לא אפשר לי מבריא אל]

4

לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן ואמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא ב יצא ידי חובתו מים ימי משתה

יד הושבתה כתיב בהו: *תני רב יוסף שבתה מלמד שאסור בהספד משתה מלמד שאסור בתענית ירמ מלמד שאסור בעשיית מלאכה רבא בריה דרבה אסר הספד ותענית ג קבילו עלייהו מלאכה לא קבילו עלייהו דמעיקרא כתיב שבתה ומשתה ויום טוב ולבסוף כתיב לעשות אותם ימי משתה ושבתה ואילו יו"ט לא כתיב וכן הלכתא (ג) דקיימא לן יהדני תרי זמנין דאנון ארביסר וחמיסר תרוייהו אסירי בהספד ובתענית דכתיב במגילת תענית את יום ארבעה עשר בו ואת יום חמשה עשר בו יומי פוריא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענאה בהון ואמר רבא לא

נצרכה

דמשמע דכללא הוא לכל המקדמין שמתאחרין בהספד ובתענית כל הימים שהם קדמים ליד וכיון שלא לאסור לעשות סעודת פורים בשבת מדמיה לאחר השבת כך ל"ל ומלאכה לומר לפי דרך זה שבתאל יום יד להיות בערב שבת שמקפין חומה קורין בו ביום שנים סעודה לאחר שבת אבל ארבעה עשר בשבת לדרכן לא מקלע כדנרסינן בירושלמי ליה כתן חל להיות בב' חל להיות בשבת חל להיות בב' טמא רבא בי' בשבת חל להיות בשבת טמא רבא בטרוכמא כלומר לא מקלע דלדרכן לא מקלע יד לא בשני ולא בשבת: **וספק** מילה. טלד בין השמשות וכשוספת מני לה ולפיך הביאה רב אלפסי ז"ל תניא דליתא במתני' דהכא וכמתני' דפ' ר' אליעזר דמילה מי מקן שמתאחרין לעשה:

וזמן עלי הכהנים והשם. שהו בישראל הכהנים והלוים שהו מקדמין להביא עלים לעצרה והיה לכל אחד זמן קבוע לספק בו עלים וכשאל אחו בשבת לפי שלא היה מתאחרין ולא מקדימין: ותניא. שלמי תניה אחדם חייב בהקריב ביום ואם חל יו"ט בשבת מפני שלא הזמין שבת כדאין מד למחר שם להם תשלומין כל שבעה לבל להקריבם קודם זמנה ליל: ותשמה כתב. שחל להיות בשבת: והקהל. דכתיב הקהל לא הנם האנשים והנשים והטף והיו שומעים ן בכל שנה רלשונה של שמחה בשולחי יו"ט הרלשון של תג כדלתיא בגמ' סוטה פ' ולא נלמדין [דף מא.] שהיה המלך קורא בספר מגילה בעזרה ולא דוחה שבת ופרשו מעמא בירושל' ר' יצחק בריה דר' חיא אמר מפני הבימה ועשו אותה מלאמטל כדי שלא לדחוק את העזרה הלכך מלאחרין ולא מקדימין: (גמ') מ' כתב מגילה מעמא: מתחיל תרים לבסומי בפוריא. כתב ר' אפרים ז"ל שמכאן שנהגו רבים שלא לאכול בשר ולא לשתות יין אלא מים ולא לעשות מלאכה ולא לישב בדין ולא לשאול בשאלה דבר ולא לעשות מלאכה בלילה. (ל"ל ד"ה מלאכה) לא קבילו עלייהו. מדלא מוכח בגמ' דמקשה שהנו ט ליסור לאסור ומסיקה של שמחה ומנין של שמחה שיהא בכל

תעלמין כל שנעה וכן הקהל דכתיב מקן שנת שיש נמופד שנת המעמה נתנ בסוטה (ג) דכתיב הקהל את העם שנמוגלי שבעים היו עשרן ביומה בעזרה והמלך יושב עליה וקורא פרשת המלך ושבר לעיני כל ישראל כגון פרשת המלך ושבר העבר כדמפרש בפ' אלו נאמרין ואותו יום שהיה עושה לו מגלי יו"ט כראלשון של תג דמעיקר היום בנוח כל ישראל מלחתלתא דמועד משמע ואם חל אותו יום בשבת דלי לאסור לעשות כן בשבת מפני הבימה של מן שלרך לעשות בעזרה ולא עבדינן בשבת מלאחרין ומרכיזן ההם בתלמוד ירושלמי ולעבדיה מלאחמול ומשני מעמא דוחקא דעזרה שיהא דוחק בעזרה שלא לעורך היום אם יעבוה מערב שבת מפני רוב בני אדם הבאים בעזרה ולית דמפרשי דהקהל לא דחי שבת מפני הסף שהיו צריכין להביא מהקנעזרה דכתי' הסנים[הכנים] והסף: **מתני'** אלא מקרא מגילה. שאם עבאה בראלשון לא יצא: מתנות לאביונים. דהם תליין למקרא מגילה וכיון דמקרא מגילה בשני ה"ל לשן מחלפי סעודתיהו שלא היה לכל אי מכן כדי שיוכל לשלוח לחבירו ולבאליר לעמו והיו שולחים כל סעודתם אם וזה כדי לאכול סעודת פורים ולקיים מצות משלוח מנות: מתנות לאביונים. כתב ר' אפרים ז"ל שמכאן שנהגו רבים לעשות מעמא דקם שאם לא נתנו לאביונים לא יקיים מצות משלוח מנות: מחייב לבסומי בפוריא. כתב ר' אפרים ז"ל מיסורת דרבה ולא אמר שאר דמי לעשיבר מכי בלילה. (ל"ל ד"ה מלאכה) לא קבילו עלייהו. ומקשה בגמ' דמקשה שהנו ט ליסור לאסור ומסיקה של שמחה ומנין של שמחה שיהא בכל מקום:

הגהות הב"ח

(א) ר"ש אלפס כ"ן אין בין ספרים לבמילין ומגילה אמרו בכל לשון ומגילין ומגילה אין בספרים אלא מגילה ומגילה אין בספרים אלא מגילה ומגילה אין בספרים אלא מגילה

נפסחה נשחרית הריגו משוס שקרוים כמשלוח מנות. כדאשכחן שס"ה דחולין שלא היו מרכים נשטוד' י"ם הראשון של שבועות מפני שהיו מרודים נשוכה ולונג (ת"ה): ו ארשוני כליל הראשון · ויש שאין לוכלין בשר כליל כדי שלא יעשו לו' שהו' שפורת פורים (כל בו) : ז דאם הזק · ובכ"ה כ' דוקא כשהזק ממנו אבל נוסו חייב שכ"ל אבל כאגורה שוכה כתב כשמשחקים הבחורים בשבת (°) ומכין זה את זה שפורים ובלבד שלא יתכוונו שכ"ל : ח מכח שמחת פורים · פי' שעשה מכח שמחה

מאכל ן ארשוני נשורים אבר לזרשוני שאכל (°) דניאל וחבריו בנבל (כל בו). טוב לשטוק *משם בחורה קודש שיחמיל הפעודה ושמך לדבר ליהודים היתה תורה ושמחה ודרשין תורה זו תורה (מהרי"ב) וחייב בשחה קלת בשני ימים בי"ד וש"ו (מנהגים) וכן נהגו ויש אומרים ן דאם הזק אחר אח מבירו ח מכח שמחת פורים (ד) שפור ב] מלשלש (ח"ה סי' ק"י) וש' בח"מ בדיני מזיקין (° :

*עמ"ש בסי' זה

אומר

באר היטב

ונעשה שסבב בלבו להגיס ביום פורים שיש רשאי לשתות כ"י בכס מנ"ל וש' בי"ד בסי' רל"ח : (ג) מהגיס. ולכחילה אין לנהוג כן ליחן לשבורים. מג"ל :

תרצה (ה) יכמה. לפי' בליל יד פב"ם וכ"כ בכנה"ג ובילבוש בגדי כנה ג"כ מבסוב מלאחי וכ"כ בכדה"י וז"ל ויעלה בביתו ברות דוגקות ושלחן פרוך ומטה מולפת : (ג) ושון. יש"ל שלא ידע לחבוב שלרוב המון

שעי"ו

שאלית השקל לא כיון יפה וכזה מבשול הבורס לבנאי לדקה שהם יד בעיים לברוע כוחם של בעיים מלדקה א שבוחבים לחבלית שבקל לבתם לחתן וזיל הש"כ מה שבוהבים בכמה קהילות שבוחבין מעות פורים הכל לפ"ל הקורא לא בחגילה לו לבדו ואלא שבלקים לבעיים מעות פורים בלוס לי שרי לחיפבר הכי לו לריך לבבל בחבוב משוס דחגא מבבא פורים כו' הבוכה ודאי דלאו שבלקים לבעיים מעות פורים בלוס לי שרי לחיפבר הכי לו לריך לבבל בחבוב משוס דחגא מבבא פורים כו' לו שבוהב לוחה

עם התשובה אין בפני עצמה לא ימחל דלא כרבי. פירוש לי דהוה מלי לשנויי מיקמי דיהב"ל מכפרות עם התשובה אבל כל עבירות שבתורה אבל בלא תשובה יום עבירות שאינן מכפרות עליהן כגון פורק עול ומגלה פנים ומיפר ברית הם לומר דשפיר אמרי מסתי לי

אבל להחיות אפילו מעל מובחי ומה זה שספק יש ממש בדבריו ספק אין ממש בדבריו ועבודה דוחה שבת קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה רבי אלעזר ואמר ומה *מילה שהיא אחד מבאחים וארבעים ושמונה איברים שבאדם דוחה את השבת קל וחומר לכל גופו שדוחה את השבת רבי יוסי בר' יהודה אומר °את שבתותי תשמרו יכול לכל תל *אך חלק רבי יונתן בן יוסף אומר °כי קודש היא לכם היא מסורה בידכם ולא אתם מסורים בידה ר' שמעון בן מנסיא אומר °ושמרו בני ישראל את השבת *אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה א"ר יהודה אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא דידי עדיפא מדידהו *°וחי בהם ולא שימות בהם אמר רבא *לכולהו אית לה פירכא בר מדשמואל דלית ליה פירכא דר' ישמעאל דילמא כדבא *דאמר רבא מאי טעמא דמחתרת חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו ודאי מידע ידע דקאי לאפיה ואמר אי קאי לאפאי קטילנא ליה והתורה אמרה בא להרגך השכם להרגו ואשכחן ודאי ספק מגלן דר' עקיבא נמי דילמא כראביי דאמר אביי *מסרינן ליה זוגא ודבנן לידע אם (ה) ממש בדבריו ואשכחן ודאי ספק מגא לן וכולהו אשכחן ודאי ספק מגא לן ודשמואל (ג) ודאי לית ליה פירכא אמר רבינא ואיתימא רב נחמן בר יצחק *טבא הוא פלפלתא חריפא ממלא צנא דקרי: **מתני'** חטאת ואשם ודאי מכפרין °מיתה ויהי"כ מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל החמורות *הוא תולה עד שיבא יהי"כ ויכפר °האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה °אחטא ויהי"כ מכפר אין יהי"כ מכפר °עבירות שבין אדם למקום יהי"כ מכפר °עבירות שבין אדם לחבירו אין יהי"כ מכפר עד שירצה את חבירו *דרש ר' אלעזר בן עזריה °מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום יהי"כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יהי"כ מכפר עד שירצה את חבירו אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין °מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר °וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר °מקוה ישראל (*ה') מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל: **גמ'** אשם ודאי אין אשם תלוי לא והא כפרה כתיבא ביה הנך מכפרי כפרה נמורה אשם תלוי אינו מכפר כפרה נמורה אי נמי הנך אין אחד מכפר כפרתן אשם תלוי אחד מכפר כפרתן דתנן *חייבי חטאות ואשמות ואין שעבר עליהן יהי"כ חייבין אשמות תלוין פטורין: מיתה ויהי"כ מכפרין עם התשובה: עם התשובה אין בפני עצמן לא ניחא דלא כרבי דתניא *) רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר חוץ (*מפורק עול) ומגלה פנים בתורה ומיפר ברית בשר שאם עשה תשובה יהי"כ מכפר ואם לא עשה תשובה אין יהי"כ מכפר אפילו תימא רבי תשובה בעיא יהי"כ יהי"כ לא בעיא אלא תשובה: תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה: השתא על לא תעשה מכפרת על עשה מיבעיא אמר רב יהודה הני קאמר על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה ועל לא תעשה נמוד לא ודמינהו *אלו הן קלות עשה ולא תעשה

*) (לקמן פז:) סוטה יג. מכילתא.

*) מלה דגל מדן לפוקמה מפם מדוחה לא בכתב ומה מילה שבת מלה מאמרו וכו'.

*) ומאמרם פרה פ"ל.

*) לפקח נפש שדוחה אותה אינה מאמרו כו'. ע' מאמרו שרמל הדתנק מגלה מן הפרשה. מאליעזר בנו של משה רבינו שנא' ויהי בדרך בפלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו. ויבקש המיתו לדתנק מפני הדי ולא שרשות בתן. מגרן *) לפקח נפש שדוחה אותה אינה מאמרו כו'. ע' מאמרו שרמל הדתנק מגלה מן הפרשה. זו אמרה תתן דמים אותה לי בדמי המילה. * מאמרו הו לפגלה שבעבילה אמר ולא מלה אותה ובירון שדרבישה מלה אותו וקראתו תתן דמים. הנילו מן הפרשה שנא' ויקח מסנו. פ' ויקח הלי הכמה מאמרו מן הדתנק. זו אמרה תתן דמים אותה לי בדמי המילה. * מאמרו הו לפגלה ראמר' בשבת כדי לפרוחה מן הפרשה הכת"ב ועל אבר אשר לא ישל את בשר שלמו מבכרה שלמה שקבלו נתשש כשן ואמר ומגלה ומגלה ומגלה

בצבו נפשיה לקבלא נפיק וצבו ביתיה ליה
הוא עביד ודיקן לביתיה אזיל ולואי שתהא
ביאה כיציאה *וכי הוי חוי אמבהא אבתריה
°אמר °אם יעלה לשמים שיאו וראשו לעב
יגיע כגללו לנצח יאבד ראוי יאמרו איו *רב
זוטרא כי הוו מכתפי ליה בשבתא דרינגלא
הוה אמר °כי לא לעולם חסן ואם נזר לדור
ודור °שאת פני רשע לא טוב לא טוב להם
לרשעים שנושאין להם פנים בעולם הזה לא
טוב לו לאראב (ה) שנשאו לו פנים בעוה"ז
שנאמר °יעזבי נכבעו (*אראב מלפני) לא אביא
הרעה בימיו *°להטות צדיק במשפט טוב להם
לצדיקים שאין נושאין להם פנים בעוה"ז טוב
לו למשה שלא נשאו לו פנים בעוה"ז שנאמר
°יען לא האמנתם בי להקדישני *הא אילו
האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנם ליפטר מן
העולם אשרידם לצדיקים לא דיין שהן זוכין
אלא שמזכין לבניהם ולבני בניהם עד סוף
כל הדורות שכמה בנים היו לו לאהרן
שראוין לישרף כנדב ואביהוא שנאמר
°הנותרים אלא שעמד להם זכות אבותם אני
להם לרשעים לא דיין שמחייבין עצמן אלא
שמחייבין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל
הדורות הרבה בנים היו לו לכנען שראוין
ליסמך כטבי עבדו של רבן גמליאל אלא
שזכות אבותם גרמה להן *כל המזכה את
הרבים אין חטא בא על ידו *וכל המחטיא את הרבים כמעט אין מספיקין בידו
לעשות תשובה כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו מ"ט *כדי שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן
שנאמר °כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין
בידו לעשות תשובה שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם שנאמר °אדם עשוק בדם נפש עד
בור יתום אל יתמכו בו: האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב: למה לי למימר אחטא ואשוב אחטא ואשוב
תרי זימני כדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב *כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה
לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר: אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר: ליטא מתני'
דלא כרבי דתניא *רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יה"כ מכפר
אפילו תימא רבי אגב שאני: עבירות שבין אדם למקום וכו': רמי ליה רב יוסף בר חנו לרבי אבהו (ג)
עבירות שבין אדם לחבירו אין יה"כ מכפר והא כתיב °אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים מאן אלהים דיינא
אי רבי אימא סיפא ואם לה' יחטא איש מי יתפלל לו הכי קאמר אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים יחזיל
לו ואם לה' יחטא איש מי יתפלל בעדו תשובה ומעשים טובים *אמר ר' יצחק °כל המקנים את חבירו אפילו
ברברים צריך לפייסו שנאמר °בני אם עדבת לו עך תקעת לוד כפיך נוקשת באמרי פיך עשה זאת אפא בני
והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעך *אם ממון (ג) יש ביד התר לו פחת יד ואם לאו הרבות עליו
ריעים (*ואמר) רב חסדא °צריך לפייסו בשלש שורות של שלשה בני אדם שנאמר °ישור על אנשים ויאמר
חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי (*ואמר) ר' יוסי בר חנינא °כל המבקש מחבירו אל יבקש ממנו יותר
משלש פעמים שנאמר °אנא שא נא ועתה שא נא °ואם מת מביא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו ואומר
חטאתי לה' אלהי ישראל ולפלוני שחבלתי ב[1]ר' ירמיה הוה ליה מילתא לר' אבא בהדיה אזל (ד) איתיב אדישא
דר' אבא בהדי דשדיא אסתיה מיא ממא ודיפי דמיא ארישא אמר עשאני כאשפה קרא אנפשיה °כאשפות
ידים אביון *שמע ר' אבא ונפיק לאפיה אמר ליה השתא צריכנא למיפק אדעתך דכתיב לך התרפס
ורהב רעך ר' [2]ידא כי הוה ליה מילתא בהדי איניש הוה חליף וחני לקמיה ומסמיא ליה כי היכי דניתי וניפוק
ליה מרעתיה ר' [3]ב הוה ליה מילתא בהדי דהוא מברא לא אתא לקמיה במעלי יומא דכפורי אמר אידו אזיל אנא
לפייסי ליה פגע ביה רב הונא אמר ליה להיכא קא אזיל סר אמר ליה לפייסי לפלניא אמר אזיל *)אבא למיקטל
נפשא אזל וקם עילויה הוה יתיב וקא פלי רישא דלי עיניה וחוייה אמר ליה אבא את זיל ליה מילתא בהדך
בהדי דקא פלי רישא אישתמט גרמא ומחיה בקעיה וקטליה [4]רב הוה פסיק סידרא קמיה דרבי עייל
אתא

*) פי' פסיק מלין לתא דיה לתיקרך

רבינו חננאל
נשיו פעבר כפרי חטאת משל לבי' נשים שקלקלו ט': כפרסמין את התעים שאני חלל חשם שנאמר ונשבע דרך מבדקא ועשה של תחשיר מכשול לפניו כדי לפרסם: חשובה חפולפין מסכת [את חפרשנות] אפילו

[פי' סנהדרין ג: דיבו לפל לבן מלמל]
[פי' סנהדרין סב לחמל סר פשרא חטרא]
[ניל ספר']
[ניל ספר']
[ניל ספר]
[ניל ספר]
[ניל ספר]

והאמר רב תפלה ערבית רשות. דימה לרב דאמר תפלה ערבית רשות דאמר פרק תפלת השחר (ברכות דף ס.) מעתה ולא מתפלל ערבית מתפלל שחרית שתים ואמר מי סתם בסוף פרק תפלת השחר (שם דף נ:) מעתה ולא הזכיר על דלתם מזוזה בלילה לא מחזירין לאחר לפי שאין מקדשין לא סתומים בלילה הא לא אבל מחזירין ואמאי פשיטא ליה דתפלה ערבית רשות ואומר ר"י נמי דרשות הא לא לגמרה בתמיה לא לא מפני שום מצוה עוברת לו שרא המייניה דפ"ק דשבת (דף ס:) דלא מקרמינן ליה וכן עלה מל מקמא דירושלמי דאין מקרמין לאחר שיכל מדע כיון דישקב אביו מיקרה לא מיקרה לגמרה ושוב כיון דכגון אברים ופדרים הא מתמלן ומקדמין כל בלילה נמי דלא מתכבי כפרה מלא מטה לתפיל תפלת ערבית נמי מטה ומימה מאי פרינ הכא והאמר רב תפלת ערבית רשות והאמרינן דבתנאי לא לגמרה ואין זה בתנאי דבלילי יוהכ מטה דמרוה ולהכין טרכי מטרה דסוי כמין יו"ם כדאמרי' בתרגם דבמולאי יוהכ בם קול יונאם ומומרם לך לכול בשמחה לחתך וכמו שפירשנו שאין לגמרה בתנאם אפי' למיד תפלת ערבית רשות הכי מקמע בירושלמי דתפלת השחר דלמיד תפלת ערבית חובה אין תפלת נעילה שוברתה ולמיד רשות תפלת נעילה שוברתה מקמע לגל בתנאם אין לגמרה ואמ"ש שמלוק על הנ"ם שלנו בזה דבגמרא דין מקמע דרב לדברי האומר חובה קאמר אבל למיד רשות לא בעיא תפלה לשוברה מ"מ בתה שלנו יכולין להשוותם יש לנו להשוותם "וכה"ג פי' נבי אין מקדשין לא הוחם בלילה אמ"ג דתפלת ערבית רשות כיון דשוויה עליה חובה שפיר דמי ולכבי מרך להאה מקמא דאין מקדשין סתומים בלילה ואין נראה לר"י דהאמר נפ"ק דשבת" למיד תפלת ערבית רשות מכי שרא סמייניה לא מקרמינן ליה הא לא שרא סמייני' מקרמינן ליה אמ"ש שלא התפלל כלל וכי מימא כיון שהתפלל בשאר ליומא שוא עליה חובה א"כ אמאי אינטרך לשעוי שכא דרב לדברי האומר חובה קאמר לימא דאפי' לדידיה דסל"ל רשות כיון דשוא עליה חובה בשאר ליומא חובה הא מילתא ובמילא הפלה למתפטריה על כן נראה מדפריטיה: **מתפלל** שבע מפן שמונה עשרה בדרסת. פירש רש"י שמתמלא מטוס וכיון דאמרי הא בתמניא הטוב כ"ה"כ להכי מתפלל שבע ולפי שבבר פנה סוס ואל הי להכי מתפלל מפין ח"ח: מפני

ארבא ר' דיא הוד לדישא עייל בר קפרא הוד לדישא ארבא רש ברבי הוד לדישא ארבא ר' תינא (*בר) חבא אמר כולי האי נהוד וניזיל לא הוד איקפיד ר' תינא אזל רב לגביה חליסר מעלי יומי דכפורי ולא אוקמיה והיכי עביד הכי והאמר ר' יוסי בר תינא כל המבקש מעט מרבידו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים "רב שאני הי' תינא הכי עביד הכי *והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו אלא ר' תינא הלמא חזי ליה לרב דזקפוה בריקלא וגמרי דכל דזקפוה בריקלא רישא הוי אמר (ה) שמע מינה בעי למעבר רשותא ולא איפיים כי היכי דליזיל ולגבר אודייתא בבבל תיר *מצות וידוי ערב יוהכ עם חשכה אבל אמרו חכמים יתודה קודם שיאכל ושתה שכא תטרף דעתו בסעודה יאמרם שהתודה קודם שאכל ושתה מתודה לאחר שיאכל וישתה שכא אירע דבר קלקלה בסעודה יואף על פי שהתודה ערבית יתודה שחרית שחרית יתודה במוסף במוסף יתודה במנחה במנחה יתודה בנעילה יהיכן אומרו יחיד מאי תפלתו ושליח צבור אומרו באמצע ושמואל אמר ממעמקי הלב ולוי אמר ובעורתך כתוב לאמר ר' יוחנן אמר רבון העולמים ר' יהודה אמר כי עונותינו רבו מלמעלה ותאותינו עצמו מספר רב המנונא אמר *אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי עכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי עפר אני בחיי קיי בחיותי הרי אני לפניך כבלי מלא בושה וכלימה יהי רצון מלפניך שלא אחטא ומה שחטאתי מחק ברחמיך אבל לא עיי יסורין והיינו וידויא דרבא כולה שתא *ודרב המנונא זומא ביומא דכפורי אמר *מר זוטרא לא אמרן אלא דלא אמר אבל אנחנו חטאנו אבל אמר אבל אנחנו חטאנו חו לא צדיק ואמר בר המרודי הזה קאימנא קמיה דשמואל והזה יחיב וכי ממא שליחא דצבורא ואמר אבל אנחנו חטאנו קם מיקם אמר שמע מינה יעיקר וידוי האי הוא תנן התם *בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאין את כפיהן ארבעה פעמים ביום בשחרית במוסף במנחה ובנעילה שערים ואלו הן שלשה פרקים בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים מאי נעילה שערים רב אמר צלותא יחידאה ושמואל אמר מה אנו מה חיינו מיחיבי *אור יוהכ 'מתפלל שבע ומתודה בשחרית מתפלל שבע ומתודה במוסף מתפלל שבע ומתודה (ו) במנחה מתפלל שבע ומתודה בנעילה מתפלל שבע ומתודה (ז) [א]*תנאי היא [ב] דתניא יום הכפורים עם חשיכה מתפלל שבע ומתודה וחותם בוידוי דברי ר"מ וחכמים אומרים מתפלל שבע ואם רצה לחתום בוידוי חותם תיובתא דשמואל תיובתא עולא בר רב נחמן קמיה דרבא פתח באתה בחרתנו וסים במה אנו מה חיינו ושבחה *רב (ג) דתנא בריה דרב נתן אמר ויחד אומרה אור תפלתו אמר רב הכי והאמר רב רב למעמה דאמר צלותא יחידאה היא וכיון דצלי ליה חו לא צדיק ומי אמר רב הכי והאמר רב הלכה כדברי דאומר תפלת *ערבית רשות לדברי האומר חובה קאמר מיחיבי *)אור יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה שחרית שבע ומתודה מוסף שבע ומתודה *בנעילה מתפלל שבע ומתודה ערבית מתפלל שבע מעין שמונה עשרה רבי תינא בן גמליאל משום אבותיו מתפלל שמונה עשרה שלמה

*) [סנהדרין ג. מה מ:]

מפני

מסורת השס

מפני ר' מ"ש . ונם סוא סיה חכון לעסוק עמו ואחר בשביל לרלם סמרכה: רב אמרי . מחמיר סיה לעצמו: **מעטא מפני ליט לרב** . רלה מטס מל רב שמלאהו בדקן והא סיגן בגילוים רלם ומחלה ול' מגילת רלם ישיבה סיה כדאמר רבי (כיומא דף קנ:) בשמת מפירמו מגילת בר חמא יסב ברלם והמרלה מטס זה מל רב דלא לטוס לפי שלין מלכת מנמס בחברמה אמר לחמייה מסכת ויכרח לנבל מפני הסס יסיה רלם ולא מרחין לטוס בשביל: **פס פטיכס** . לאחר לכילה מסקבל עליו יהיה: **מפל מפרקי דשבו** . מחמת שכרום: **דבר קלקלה** . מל חטא: **מפפקי מלג** . מפלה סיל: **כפורכך כפוב** . כי ביום הזה יכפר: **ריבון מפולמים** . כי לא מל לדקיפיבו וכו': **מפפיים** . מל גשמים: **ומפפרוים** . לרבנה ימים בכל שנה מלהבו מפמר ישראל מהמסמן בעריקן ומחמגין וקרין בחמנה ברלמים כדאמרין בחמ' חמגיה (דף ס.) וכסס מקיקן וחמגיה ומסמרוה מי לים בהו מוקם ומחגיה סכי קאמר כהיס עטחלן לה כפיקן כל זמן מחמגלין ולחמי' בחמנה לפי שמלמה פרקים מלגו מחגיה סס ולין שכרום בחמנה לבל מלר ישוה הנמה לין לרבנו שנמיס בחמנה ויש מהן לרבנו שנמיס ביום: **נעלה ישרלה** . מחמגל שבע כמלר כחמגיה: **ומשמל אמר פס** . מכרמיס מחמגל מ' כלל ומיכנה מלמי מל ומכרל מחמק: (ג) שם הנכחה . לל מכן לחמה דרב מלמ ברים דרב בן מחמ מקרה לחמ מחמגיה ומיים מחמ לחמ ומכרמה לחמר לחמ מ"ל ברים לרבנו חיבר לחמרים לחמר מחגיה: (ד) ושרי ר"ש מחיה מי מליני מס לחמרלי:

[דף מה: לפי ניל מ"ל מכרמס מס כלי מגלין]

מחגיה מ

(ה) נגי רישל כמי לחמר (ל"ע מחגיה לחמר ומ' ולגמר מרייסל בכבל) מלים ולא לגמרה ולא מרחין ומן מחגיה:

(ג) שם מחגיה מחמגל מכמרים מס מחגיה מ' כלל ומיכנה מלמי מל ומכרל מחמק: (ג) שם הנכחה . לל מכן לחמה דרב בן מחמ מקרה לחמ מחגיה ומיים מחמ לחמ ומכרמה לחמר לחמ מ"ל ברים לרבנו חיבר לחמרים לחמר מחגיה: (ד) ושרי ר"ש מחיה מי מליני מס לחמרלי:

[דף מה: לפי ניל מ"ל מכרמס מס כלי מגלין]

מחגיה מ

(ה) נגי רישל כמי לחמר (ל"ע מחגיה לחמר ומ' ולגמר מרייסל בכבל) מלים ולא לגמרה ולא מרחין ומן מחגיה:

הגהות הב"ח

(ה) נגי רישל כמי לחמר (ל"ע מחגיה לחמר ומ' ולגמר מרייסל בכבל) מלים ולא לגמרה ולא מרחין ומן מחגיה:

(ג) שם מחגיה מחמגל מכמרים מס מחגיה מ' כלל ומיכנה מלמי מל ומכרל מחמק: (ג) שם הנכחה . לל מכן לחמה דרב בן מחמ מקרה לחמ מחגיה ומיים מחמ לחמ ומכרמה לחמר לחמ מ"ל ברים לרבנו חיבר לחמרים לחמר מחגיה: (ד) ושרי ר"ש מחיה מי מליני מס לחמרלי:

[דף מה: לפי ניל מ"ל מכרמס מס כלי מגלין]

מחגיה מ

(ה) נגי רישל כמי לחמר (ל"ע מחגיה לחמר ומ' ולגמר מרייסל בכבל) מלים ולא לגמרה ולא מרחין ומן מחגיה:

הגהות הגר"א

[ה] נגי (מלה מל ומכרל יוהכ"ים מס מחגיה מחמגל שבע ומתודה) מלים:

הגהות מהרי"ל

[ה] נגי נמנהה מחמגל שבע ומתודה (דגמרא) [יוהכ"] כי' כל"ל ומי' מכרים"ל [ולגרסס קמה מגילה מגילה יוהכ"] ע"מ):

הגהות מהרי"ב רשבורת

[ה] נגרסה מלה מל ומכרל . ולין לגרסה ומו מגלל [ומי' ר"מ]:

[מגמס דף יז:]

[דף מה: ומס]

ניל ר"ש ולמ"ם אמר רב המרודי לא שנו וכו' אמר רב המרודי הוי קמיסמא וכו' אמר ר"מ לעיל ריבר מפיסר ומס

רבינו חננאל

לאו(אלא)נקשה בחמרי מין ומקמרה . ומיב רעון . הרבה עלין רעים ומיסים . אמר רב המנונא ובשלש שעות של שלשה בני אדם שאמרו ישוד על אנשים ראמר המשרי ראשי המרודי וכו'. ומ"ל בר' תינא המבקש מחילה מחבריו אינו מ"ב יותר מג' בעמים שנא' אמנם המשרים וכו' ומשה שם נא פסק אדון נא לשון עברי אלהי אבון וכו' חום מה מין לשלון ר' בנ"ש על קבלת ראשי המשרי לה' אלהי ישראל ולשלוחי את שרבלדה ירושלמי שעיר המשלח מכפר ביומ"כ מיר . חום מין שעיר יומ"כ מכפר עם המשכה . ומקבלי כנון שאבר תינו ומשלוחיכם אחר ולא מנחר . ר' יוסי בן יוסי בלי ואין חק' דרשה את הנולר ורבנר מיר . שמואל אמר מרין

[מ"ר מקרמס. וכן בסנס"ל סיגן כי ליסל נשמר מגלים]

מגלה . מגלה מ:

מגלה מ:

[מ"ר מקרמס. וכן בסנס"ל סיגן כי ליסל נשמר מגלים]

מגלה מ:

[בסנס"ל שבע ומתודה בנעילה כ"ל נבסנס"ל]

victim] died,[46] מֵבִיא עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם וּמַעֲמִידָן עַל קִבְרוֹ – [the offender] brings ten people and has them stand by his grave, וְאוֹמֵר – and he says: חָטָאתִי לַה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלִפְלוֹנִי שֶׁחִבַּלְתִּי בּוֹ – "I have sinned against Hashem, the God of Israel, and against So-and-so, whom I wounded."[47]

A related incident:

רַבִּי יִרְמְיָה הָוָה לֵיהּ מִילְּתָא לְרַבִּי אַבָּא בְּהַדְיָה – R' Abba had grounds for a grievance against R' Yirmiyah, i.e. he had been wronged by R' Yirmiyah. אָזֵל אִיתִיב אַדְּשָׁא דְּרַבִּי אַבָּא – [R' Yirmiyah] went and sat at the entrance of the house of R' Abba. בְּהַדֵּי דְּשַׁדְיָא אַמְּתֵיהּ מַיָּא – As [R' Abba's] maid was throwing out the waste water, מָטָא זַרְזִיפֵי דְּמַיָּא אַרֵישָׁא – drops of the water hit his head. אָמַר – He said: עֲשָׂאוּנִי כְּאַשְׁפָּה – "They have made me into a trash heap." קָרָא אַנַּפְשֵׁיהּ – He recited the following verse about himself: "מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן" – *From the trash heaps [God] raises the destitute.*[48] שְׁמַע רַבִּי אַבָּא וְנָפִיק לְאַפֵּיהּ – R' Abba heard and came out to greet him. אָמַר לֵיהּ – He said to [R' Yirmiyah]: הַשְׁתָּא צְרִיכְנָא לְמִיפַּק אַדַּעְתָּךְ – "Now I need to appease you![49] דִּכְתִיב – As it is written: "לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ" – *Go abase yourself; and treat him like a ruler."*[50]

A practice of the Sages:

רַבִּי זֵירָא כִּי הָוָה לֵיהּ מִילְּתָא בְּהַדֵּי אִינִישׁ – When R' Zeira would have grounds for a grievance against someone, הָוָה חָלִיף וְתָנֵי לְקַמֵּיהּ וּמְמַצֵּיא לֵיהּ – he would repeatedly pass in front of [the offender], thereby making himself available to him כִּי הֵיכִי דְּנִיתֵי וְנִיפּוּק לֵיהּ מִדַּעְתֵּיהּ – so that [the offender] would come and appease him.[51]

A related incident:

רַב הָוָה לֵיהּ מִילְּתָא בְּהַדֵּי הַהוּא טַבְחָא – Rav had grounds for a grievance against a certain butcher. לֹא אָתָא לְקַמֵּיהּ – [The butcher] did not come before him to seek forgiveness. בְּמַעְלֵי יוֹמָא דְּכִפּוּרֵי אָמַר אִיהוּ – On the day before Yom Kippur [Rav] said: אֵיזִיל אֲנָא לְפַיּוּסֵי לֵיהּ – I will go to him to effect a reconciliation.[52] פָּגַע בֵּיהּ רַב הוּנָא – As Rav was on his way, Rav Huna met him. אָמַר לֵיהּ – He asked [Rav]: לְהֵיכָא קָא אָזִיל מָר – "Where is master going?" אָמַר לֵיהּ – [Rav] answered him: לְפַיּוּסֵי לְפִלְנִיא – "To effect a reconciliation with So-and-so." אָמַר – [Rav Huna] replied: אָזִיל אַבָּא לְמִיקְטַל נַפְשָׁא – "Abba (i.e. Rav)[53] is going to kill someone!"[54] אָזֵל וְקָם עִילָּוֵיהּ – [Rav] went and stood by [the butcher], הָוָה יָתִיב וְקָא פָּלֵי רֵישָׁא – who was sitting and breaking the bones of an animal's head. דְּלֵי עֵינֵיהּ וְחַזְיֵיהּ – [The butcher] raised his eye and saw him. אָמַר לֵיהּ – He said to [Rav]: אַבָּא אַתְּ וְלָא לֵית לִי מִילְּתָא בְּהַדָּךְ – "You are Abba.[55] Go away! I have nothing to discuss with you." בְּהַדֵּי דְּקָא פָּלֵי רֵישָׁא – As he was breaking the bones of the animal's head, אִישְׁתְּמִיט גַּרְמָא וּמְחַזְיֵיהּ בְּקוּעֵיהּ וְקַטְלֵיהּ – a bone shot out, hit him in the throat, and killed him.

The Gemara records another incident:

רַב הָוָה פָּסִיק סִידְרָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי – Rav was reciting the verses of a Scriptural passage[56] before Rebbi. עָיֵיל –

87b[1]

אָתָא רַבִּי חִיָּא – R' Chiya entered.[1] הָדַר לְרֵישָׁא – [Rav] went back to the beginning of the passage for the benefit of R' Chiya. עָיֵיל בַּר קַפָּרָא – Bar Kappara entered. הָדַר לְרֵישָׁא – Again [Rav] went back to the beginning of the passage. אָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי – R' Shimon bar Rebbi came. הָדַר לְרֵישָׁא – Once more [Rav] went back to the beginning of the passage. אָתָא רַבִּי חֲנִינָא בַּר חֲמָא – R' Chanina bar Chama came. אָמַר – [Rav] said: מַדְּלֵי הַאי נָהְדַּר וְנֵיחֵל – "Must we keep on going back so many times!" לֹא הָדַר – This time he did not go back. אִיקְפִּיד רַבִּי חֲנִינָא – R' Chanina took offense.[2] אָזֵל רַב לְגַבֵּיהּ תְּלֵיסַר מַעְלֵי יוֹמֵי דְּכִפּוּרֵי – Rav went to him on the day before Yom Kippur for thirteen years[3] to beg his forgiveness, וְלָא אִיפַּיֵּיס – but [R' Chanina] was not appeased.

The Gemara asks:

וְהֵיכִי עָבִיד הָכִי – How could [Rav] have done that? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא – Why, R' Yose bar Chanina has said:[4] כָּל הַמְבַקֵּשׁ מִטּוֹ מְחַבֵּירוֹ – Whoever beseeches forgiveness from his fellow אַל יְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ פְּעָמִים – should not beseech him more than three times.[5] – ? –

The Gemara answers:

רַב שַׁאנִי – Rav was different. He went beyond the letter of the law.[6]

The Gemara now questions the behavior of R' Chanina, who refused to grant forgiveness:

וְרַבִּי חֲנִינָא הֵיכִי עָבִיד הָכִי – And how could R' Chanina have done that? וְהָאָמַר רָבָא – Why, Rava has said: כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו – Anyone who relinquishes his measure of retribution,[7] מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו – [the Heavenly tribunal] relinquishes all his sins for him.[8] – ? –

The Gemara answers:

אֶלָּא רַבִּי חֲנִינָא חֲלָמָא חֲזָא לֵיהּ לְרַב דְּזַקְפּוּהוּ בְּדִיקְלָא – Rather, R' Chanina had a dream about Rav in which [Rav] was hung from a palm tree. וּגְמִירִי דְּכָל דְּזַקְפּוּהוּ בְּדִיקְלָא רֵישָׁא הָוֵי – And it is known through tradition that anyone who is seen hung from a palm tree in a dream will become a leader. אָמַר – [R' Chanina] said to himself: שְׁמַע מִינָּהּ בָּעֵי לְמֶעְבַּד רֵישׁוּתָא – Learn from it [the dream] that [Rav] wants to become the head of the academy. וְלָא אִיפַּיֵּיס – I will therefore refuse to be appeased by him כִּי הֵיכִי דְּלֵיזִיל וְלִגְמַר אוֹרַיְיתָא בְּבָבֶל – so that he will be compelled to go and teach Torah in Babylonia.[9]

The laws of making confession on Yom Kippur:

תָּנוּ רַבָּנַן – The Rabbis taught in a Baraisa: מִצְוַת וִידּוּי עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁכָה – THE OBLIGATION OF CONFESSION takes effect ON THE EVE OF YOM KIPPUR WITH the approach of DARK.[10] אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים – BUT THE SAGES SAID: יִתְוַדֶּה קֹדֶם שֶׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה – ONE SHOULD CONFESS BEFORE HE EATS AND DRINKS שֶׁמָּא תִּשְׁרַף דַּעְתּוֹ בַּסְּעוּדָה – LEST HE LOSE HIS MIND AT THE MEAL.[11] וְאַף עַל פִּי